

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Bevoegdheidenschema 5 – Noordzee, scheepvaart, havens

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s) Merijn ten Dam, Samantha Daniels, Ernst Brainich
Contactpersoon Merijn ten Dam

Datum 2025
Status handboek
Versie 202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

5 Bevoegdheidenschema Noordzee, zeescheepvaart, havens

Rampen- en incidentenbestrijding Noordzee & opsporing en redding (*search and rescue*)

inclusief schadelijke gevolgen kustbevolking, milieu, waterstaatswerken en schade economische belangen en ernstige belemmeringen van de scheepvaart in de territoriale zee

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. Informatie			
1a.1. melding ongeval, met inbegrip van een eventuele verontreiniging	1a.1. kapitein, exploitant of eigenaar van gevaarlijke of schadelijke stoffen aan boord aan het Kustwachtcentrum (KWC)	1a.1. art. 12 Wet voorkoming verontreiniging door schepen jo art. 15 Regeling meldingen en communicatie scheepvaart; art. 37 lid 1 Besluit voorkoming verontreiniging door schepen; art. 5, 6 en art. 17 Wet bestrijding maritieme ongevallen jo art. 15 Regeling meldingen en communicatie scheepvaart; art. 6 Scheepvaartreglement territoriale zee;	1a.1. de territoriale zee is tot 1 kilometer buiten de kust gemeentelijk en provinciaal ingedeeld gebied. Inzake deze overlap tussen de WBMO en Gemeentewet/Wet veiligheidsregio's is het uitgangspunt dat de WBMO prevaleert (niet formeel geregeld, <i>Kamerstukken II</i> 1987/88, 20 653, nr. 3, p. 9). De Wet bestrijding maritieme ongevallen is in de 1 kilometerzone als <i>lex specialis</i> te beschouwen ten opzichte van de Gemeentewet en de Wet veiligheidsregio's informatieplicht geldt ook buiten de territoriale zee (interventiezone) in zover in redelijkheid

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		<p>art. 18 Besluit meldingsformaliteiten en gegevensverwerkingen scheepvaart</p> <p>art. 17 Richtlijn 2002/59/EG, betreffende de invoering van een communautair monitoring- en informatiesysteem voor de Zeescheepvaart, <i>PbEU</i> 2002, L 208/10</p> <p>art. 8 Internationaal Verdrag ter voorkoming van verontreiniging door schepen, 1973, zoals gewijzigd door het Protocol van 1978 daarbij, Londen, 2 november 1973 (<i>Marpol verdrag</i>), <i>Trb.</i> 1983, 126</p>	<p>kan worden verwacht dat ongeval kan leiden tot aanzienlijke schadelijke gevolgen voor de kust of voor daarmee samenhangende belangen (art. 17 Wet bestrijding maritieme ongevallen)</p> <p>zie verder art. 2 lid 2 Wet bestrijding maritieme ongevallen voor de monding van de Westerschelde</p> <p>over de Kustwacht, zie Besluit instelling Kustwacht (<i>Stcrt.</i> 2006, 229) en de notitie Kustwacht Nederland, <i>Kamerstukken II</i> 2005/06, 30 490, nr. 1</p> <p>samenwerkingsovereenkomst Kustwachtcentrum met een plaatselijk bevoegde autoriteit (nautisch beheerder) staat niet in Incidentbestrijdingsplan Noordzee en ook niet meer in het <i>Operationeel Plan Search and Rescue</i></p>
	1a.1b. luchtvaartuigen, zie het schema luchtvaart		
1a.2. melding aan overheid door degene die een activiteit verricht waardoor milieuschade of een onmiddellijke dreiging daarvan ontstaat	1a.2. aan bevoegd gezag (beheerder oppervlaktewater)	1a.2. art. 17.10 lid 1 Wet milieubeheer; art. 17.12 lid 2 Wet milieubeheer; art. 17.13 lid 2 Wet milieubeheer art. 17.9 lid 2 of lid 3 onder d Wet milieubeheer	1a.2. titel 17.2 is van toepassing op water (zie definitie van milieuschade in art. 17.6 Wet milieubeheer; de zee is niet uitgezonderd in art. 22.1 Wet milieubeheer maar slechts in beperkte mate toegesneden op partijen op dat terrein en alleen van toepassing binnen de Territoriale Zee)

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			titel 17.2 Wet milieubeheer geldt alleen boven een schadedrempel en in bepaalde gevallen, zie het schema milieu. Zie verder onder 2e.7
1a.3. melding aan overheid door overheid	1a.3. beheerder oppervlaktewater aan bestuursorganen of overheidsdiensten	1a.3. art. 17.12 lid 3 en art. 17.13 lid 3 Wet milieubeheer jo. art. 19.3 lid 1 Omgevingswet	1a.3. ingeval van (dreigende) milieuschade in territoriale zee melding bij betrokken burgemeester of voorzitter veiligheidsregio en bestuursorganen of overheidsdiensten, die belang hebben bij een onverwijld kennisgeving
1a.4. melding aan andere regeringen	1a.4. door minister IenW	1a.4. art. 17.13 lid 4 Wet milieubeheer	
1b. berichten aan de scheepvaart (zeescheepvaart)	1b. KWC Navtex; Koninklijke marine, dienst der hydrografie	1b. art. 17 Besluit meldingsformaliteiten en gegevensverwerkingen scheepvaart	1b. dit ligt niet bij het Watermanagementcentrum Nederland, zoals bij binnenvaart het geval is
1c. informeren/overleg met betrokken burgemeester, voorzitter veiligheidsregio; informeren commissaris van de Koning	1c. namens minister van IenW door directeur KWC	1c. art. 21 Wet Bestrijding maritieme ongevallen	1c. indien zich schadelijke gevolgen van een maritiem ongeval in de Noordzee voordoen die van invloed zijn voor het gebied van een gemeente
1d. melden technische staat schip	1d. nautisch beheerder (verkeersdienst) binnen TZ of politie aan Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)	1d. geen	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1e. melding aan Onderzoeksraad voor Veiligheid	1e.1. kapitein en exploitant van het schip en de scheepvaartbegeleidingsdienst (verkeersdienst)	1e. art. 9 Besluit Onderzoeksraad voor Veiligheid; zie ook art. 353 Wetboek van Koophandel	
1f. melding aan vlaggenstaat, aan andere staat die gevolgen kan ondervinden en aan de Internationale Maritieme Organisatie (IMO)	1f. minister van IenW, lidstaten, Onderzoeksraad voor Veiligheid	<p>1f. art. 7 lid 1 en art. 19 lid 2 Wet bestrijding maritieme ongevallen; art. 5 Regeling Onderzoeksraad voor Veiligheid</p> <p>art. 14, 17 en 22 bis Richtlijn 2002/59/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2002 betreffende de invoering van een communautair monitoring- en informatiesysteem voor de zeescheepvaart, <i>PbEU</i> 2002, L 208/10</p> <p>art. 8 Internationaal Verdrag ter voorkoming van verontreiniging door schepen, 1973, zoals gewijzigd door het Protocol van 1978 daarbij, Londen, 2 november 1973 (<i>Marpol verdrag</i>), <i>Trb.</i> 1983, 126</p> <p>art. 5 <i>International convention on oil pollution preparedness, response and co-operation</i> (OPRC Verdrag)</p> <p>art. III Internationaal Verdrag inzake optreden in volle zee bij ongevallen die verontreiniging door olie kunnen veroorzaken, Brussel, 29 november 1969 (<i>Interventieverdrag</i>), <i>Trb.</i> 1975,</p>	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		122) en het Protocol inzake het optreden in volle zee in gevallen van verontreiniging door andere stoffen dan olie, 1973, Londen, 2 november 1973 (<i>Interventieprotocol</i>), <i>Trb.</i> 1983, 62	
2. maatregelen			
2a. eigen maatregelen, inclusief een eventuele bergingsovereenkomst	2a.1. kapitein en scheepseigenaar	2a. art. 9 en 15 Wet bestrijding maritieme ongevallen; art. 12 lid 4 Wet voorkoming verontreiniging door schepen; art. 4 Scheepvaartreglement territoriale zee; art. 8 <i>International safety management code</i>	
	2a.2. eenieder	2a.2. art. 1.6 Omgevingswet	generieke zorgplicht
	2a.3. degene die een activiteit verricht waardoor milieuschade ontstaat in de zin van titel 17.2 Wet milieubeheer of een onmiddellijke dreiging daarvan ontstaat	2a.3. art. 17.12 lid 2 Wet milieubeheer	
2b. opsporing en redding Noordzee, Waddenzee, IJsselmeergebied (incl. Randmeren), Zuid-Hollandse en Zeeuwse Stromen	2b. namens minister van IenW door KWC	2b. Regeling inzake de SAR-dienst 1994 (<i>search and rescue</i>); <i>Operationeel Plan Search And Rescue SAR</i> ;	2b. bij toepassing van de Wet veiligheidsregio's (gemeentelijk en provinciaal ingedeeld gebied) is de positie van de directeur KWC die van regionaal operationeel leider ex art. 39 lid 3 Wet veiligheidsregio's

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		<p>art. 98 Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee, Montego-Bay 10 december 1982 (VN Zeerechtverdrag, UNCLOS), <i>Trb.</i> 1996, 272;</p> <p>Internationaal verdrag voor de beveiliging van mensenlevens op zee van 1974, Londen 1 november 1974 (SOLAS), <i>Trb.</i> 1979, 128;</p> <p>Internationaal Verdrag inzake opsporing en redding op zee, Hamburg 27 april 1979 (Verdrag van Hamburg/SAR Convention), <i>Trb.</i> 1984, 109;</p> <p>art. 25, 37 en annex 12 Verdrag inzake de internationale burgerluchtvaart, Chicago 7 december 1944, <i>Trb.</i> 1954, 18</p>	

2c. verkeersmaatregel, zie onder verkeer

2c. en 2d. de nautisch beheerders zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor de coördinatie van de incidentbestrijding, uitgezonderd waterverontreiniging, in hun aanloopgebieden in de territoriale zee (aanloopgebieden zijn knooppunten rond havens en open zeegaten waar vaarroutes samenkomen en zijn aangewezen in art. 2 onder d jo bijlage 1 Scheepvaartreglement).

De nautisch beheerders worden hierbij ondersteund door het KWC. In geval de minister IenW optreedt in het kader van Wet bestrijding maritieme ongevallen of op verzoek van de nautisch beheerder, coördineert het KWC de incidentbestrijding in het aanloopgebied op grond van art. 1 Regeling

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			aanwijzing bevoegde autoriteiten Scheepvaartreglement territoriale zee
2d. coördinatie van de afhandeling (aanloopgebieden)	2d. Kustwachtcentrum / nautisch beheerder	2d. Samenwerkingsovereenkomst Kustwachtcentrum met een plaatselijk bevoegde autoriteit (nautisch beheerder)	
2e. centralisatie			
2e.1. overname coördinatie van de afhandeling	2e.1. door KWC op verzoek nautisch beheerder aanloopgebied	2e.1. Samenwerkingsovereenkomst Kustwachtcentrum met een plaatselijk bevoegde autoriteit (nautisch beheerder)	
2e.2. aanwijzingen aan kapitein, eigenaar en hulpverleners inzake voorkomen, beperken en ongedaan maken van schadelijke gevolgen (waaronder verplaatsen van schip; tot zinken brengen; vernietigen lading)	2e.2. namens minister van IenW door voorzitter Regionaal beheersteam Noordzeerampen (na overleg met hulpverlener, vlaggenstaat c.q. overeenstemming minister die het mede aangaat, tenzij er dringende omstandigheden zijn)	2e.2. art. 16 lid 2 Wet bestrijding maritieme ongevallen jo art. 3 lid 1 Besluit uitvoerings- en handhavingsvoorzieningen Wet bestrijding maritieme ongevallen	
2e.2a. buiten territoriale zee (interventiezone) in zover in	2e.2a. idem (uitvoering KWC)	2e.2a. art. 18 Wet bestrijding maritieme ongevallen;	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
redelijkheid kan worden verwacht dat ongeval kan leiden tot aanzienlijke schadelijke gevolgen voor de kust of voor daarmee samenhangende belangen		Protocol inzake het optreden in volle zee in gevallen van verontreiniging door andere stoffen dan olie, Londen 2 november 1973 (<i>Interventieprotocol</i>), <i>Trb.</i> 1983, 62	
2e.3. maatregelen door minister van IenW zelf, gericht tot schip ter voorkoming, beperking en ongedaan maken schadelijke gevolgen (waaronder overname van het gezag; brengen naar een Nederlandse haven)	2e.3. idem (uitvoering KWC)	2e.3. art. 16 lid 1 Wet bestrijding maritieme ongevallen	
2e.4. doen toelaten in Nederlandse haven van betreffende schip (zie ook onder verkeer 2c)	2e.4. namens minister van IenW door voorzitter Regionaal Beheersteam Noordzeerampen (na overleg met havenbeheerder)	2e.4. art. 22 Wet bestrijding maritieme ongevallen jo art. 16 lid 2 Wet bestrijding maritieme ongevallen en art. 3 lid 1 Besluit uitvoerings- en handhavingsvoorzieningen Wet bestrijding maritieme ongevallen	2e.4. over optreden buiten de territoriale zee, zie het Internationaal Verdrag inzake optreden in volle zee bij ongevallen die verontreiniging door olie kunnen veroorzaken, Brussel 29 november 1969 (<i>Interventieverdrag</i>), <i>Trb.</i> 1975, 122 en het Protocol inzake het optreden in volle zee in gevallen van verontreiniging door andere stoffen dan olie, Londen 2 november 1973 (<i>Interventieprotocol</i>), <i>Trb.</i> 1983, 62 zie ook het Incidentbestrijdingsplan Noordzee 2021 (IBN), paragraaf 5.2.1 vergelijk:

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2e.5. bestrijding verontreiniging	2e.5. Rijkswaterstaat dienst Noordzee (onder operationele leiding van de directeur Kustwacht)	2e.5. art. 3 Instellingsbesluit directoraat-generaal Rijkswaterstaat 2013	<ul style="list-style-type: none"> - art. 11 lid 6 Richtlijn 95/21/EG van de Raad van 19 juni 1995 betreffende de naleving, met betrekking tot de schepen die gebruik maken van havens in de Gemeenschap en varen in de onder de jurisdictie van de Lidstaten vallende wateren, van internationale normen op het gebied van de veiligheid van schepen, voorkoming van verontreiniging en leef- en werkomstandigheden aan boord (havenstaatcontrole), <i>PbEU</i> 1995, L 157/1; - art. 11c Wet havenstaat-controle, art. 20 bis - 20 quater Richtlijn 2002/59/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2002 betreffende de invoering van een communautair monitoring- en informatiesysteem voor de zeescheepvaart, <i>PbEU</i> 2002, L 208/10 <p>2e.5. de structuur van de RWS-bestrijdingsorganisatie is uitgewerkt in het Uitvoeringskader bestrijding olieverontreiniging rijkswateren (februari 2023). Hierin wordt ook de bestrijding uitgewerkt van verontreinigingen op de Nederlandse wateren door andere (milieubedreigende) stoffen die met dezelfde bestrijdingstechnieken als olie opgeruimd kunnen worden</p> <p>in 2020 is het Expertteam Olie en Chemicaliën bestrijding (EOCB) opgericht dat zich richt op</p>

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
-----------	-----------	------------------	-------------

de operationele aspecten van olie en chemicaliënbestrijding op het water. De EOOCB is de opvolger van de Werkgroep olie- en chemicaliënbestrijding (WOBC)

2e.6. opruimen wrak	2e.6. namens minister van lenW door voorzitter Regionaal Beheersteam Noordzeerampen en dienst Noordzee (uitvoering dienst Noordzee)	2e.6. art. 13 Wet bestrijding maritieme ongevallen jo art. 3 lid 1 Besluit uitvoerings- en handhavingsvoorzieningen Wet bestrijding maritieme ongevallen	2e.6. de Wrakkenwet is in beginsel van toepassing op de territoriale zee, maar bij uitoefening van bevoegdheden krachtens de Wet bestrijding maritieme ongevallen in het geval van een (dreigende) verontreiniging en/of een dreigende ernstige belemmering van de scheepvaart is de Wrakkenwet niet van toepassing (art. 18 Wet bestrijding maritieme ongevallen)
---------------------	---	--	--

2e.7. toepassing titel 17.2 Wet milieubeheer

2e.7. titel 17.2 Wet milieubeheer geldt alleen bij aanmerkelijk (risico op) negatieve effecten en in bepaalde gevallen, zie het schema milieu

titel 17.2 is van toepassing op water (zie definitie van milieuschade in art. 17.6 Wet milieubeheer). De minister van lenW kan verder optreden op grond van de Wet bestrijding maritieme ongevallen. Echter, bij samenloop van titel 17.2 Wet milieubeheer en specifieke calamiteitenregelingen in sectorwetten, zoals de regeling in de Wet bestrijding maritieme ongevallen, kan of alleen titel 17.2 of kunnen beide regelingen worden toegepast (*Kamerstukken II* 2006/07, 30 920, nr. 3, p. 21-22). Uit art. 17.9 lid 7 Wet milieubeheer volgt dat titel 17.2 voorrang heeft

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2e.7a. verplichten maatregelen te treffen of zelf maatregelen treffen of uitvoering daarvan opdragen aan derden	2e.7a. bevoegd gezag volgens art. 17.9 lid 3 onder d Wet milieubeheer: hier de waterbeheerder	2e.7a. art. 17.10 lid 1 onder c en d en lid 2 Wet milieubeheer; art. 17.12 lid 4 Wet milieubeheer; art. 17.13 lid 5 Wet milieubeheer; art. 17.14 lid 3 en 4 Wet milieubeheer	
2e.7b. vordering tot treffen van maatregelen door bevoegd gezag, hier dagelijks bestuur van waterschap	2e.7b. minister van IenW	2e.7b. art. 17.15 lid 2 Wet milieubeheer	
2e.7c. verzoek tot treffen van maatregelen	2e.7c. belanghebbenden alsmede degenen die milieuschade dreigen te lijden, waaronder bestuursorganen of overheidsdiensten bedoeld in art. 17.12 lid 3	2e.7c. art. 17.15 lid 1 Wet milieubeheer	ingeval van (dreigende) milieuschade in territoriale zee melding bij betrokken burgemeester / voorzitter veiligheidsregio en bestuursorganen of overheidsdiensten die belang hebben bij een onverwijld kennisgeving
2e.8. toepassing titel 17.3 Wet milieubeheer: alle maatregelen vanwege onduidelbaar gevaar voor mens of milieu door stoffen, preparaten of genetisch gemodificeerde organismen dan wel handelingen daarmee	2e.8. minister van IenW (in overeenstemming met minister die het mede aangaat)	2e.8. art. 17.19 Wet milieubeheer	2e.8. deze bevoegdheid kan relevant zijn voor het treffen van maatregelen voor bijvoorbeeld visserij, zie schema milieu
2f.1. EU bijstand	2f.1. door het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid (<i>European Maritime</i>	2f.1. art. 2, onder b, iii Verordening 1406/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2002 tot	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
	Safety Agency – EMSA) via het <i>European Respons Coordination Centre</i> (ERCC)	oprichting van een Europees Agentschap voor maritieme veiligheid, <i>PbEU</i> 2002, L 208/1	
2f.2. internationale bijstand	2f.2. door (Noordzee)staat/door MRCC	2f.2 art. 3.1.7. bijlage van het Internationaal Verdrag inzake opsporing en redding op zee, Hamburg 24 april 1979, <i>Trb.</i> 1984, 109; art. 7 <i>Agreement for cooperation in dealing with pollution of the North Sea by oil and other harmful substances</i> , 183 (Bonn Agreement); art. 7 <i>International Convention on Oil Preparedness, Response and Co-operation (OPRC)</i> , 1990	2f.2. in het kader van de Bonn Agreement zijn er principe-afspraken gemaakt over de operationele samenwerking en commandovoering tussen landen (<i>Recommendation Concerning the Command Structure and Operational Co-operation for Joint Combating Operations</i>)
2g. internationale afstemming			
2g.1. eerste SAR-maatregelen	2g.1. elke SAR-eenheid	2g.1. art. 4.3 bijlage van het Internationaal Verdrag inzake opsporing en redding op zee, Hamburg 24 april 1979, <i>Trb.</i> 1984, 109	2g.1. ook buiten hun gebied als zij als eerste ter plaatse kunnen zijn. SAR-eenheid informeert terstond het desbetreffende reddingscoördinatiecentrum of -subcentrum
2g.2. afstemming SAR-operaties	2g.2. staten	2g.2. art. 3.1.1 bijlage van het Internationaal Verdrag inzake opsporing en redding op zee, Hamburg 24 april 1979, <i>Trb.</i> 1984, 109	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2g.3. toelaten buitenlandse SAR-eenheden in territoriale wateren	2g.3. MRCC van kuststaat: MRCC Oostende/Kustwacht Den Helder	2g.3. art. 3.1.2 bijlage van het Internationaal Verdrag inzake opsporing en redding op zee, Hamburg 24 april 1979, <i>Trb.</i> 1984, 109	
2g.4. (aanwijzen) coördinatie SAR-operatie in territoriale wateren	2g.4. MRCC van kuststaat: MRCC Oostende/Kustwacht Den Helder	2g.4. art. 3.1.2 bijlage van het Internationaal Verdrag inzake opsporing en redding op zee, Hamburg 24 april 1979, <i>Trb.</i> 1984, 109	
2g.5. operationele commandovoering bij (olie)verontreiniging	2g.5. <i>Supreme On-Scene Commander/Coordinator</i> (van bijstandvragende land)	2g.5. art 7. Bonn Agreement en 2.4 <i>Recommendation Concerning the Command Structure and Operational Co-operation for Joint Combating Operations 2020</i>	2g.5. in het kader van de Bonn Agreement zijn er principe-afspraken gemaakt over de operationele samenwerking en commandovoering tussen landen (<i>Recommendation Concerning the Command Structure and Operational Co-operation for Joint Combating Operations</i>)
3. Kernongeval nucleair schip (= categorie A): in aanvulling op 2: bevel maatregelen te treffen om gevolgen te beperken, ongedaan te maken (waaronder beëindigen verblijf Nederland)			
	3a. Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS), eventueel op verzoek burgemeester	3a. art. 47 lid 1 en 3jo art. 38 onderdeel c, onder 1 en 2 Kernenergiewet	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
	3b. voor wat betreft de krijgsmacht: minister van Defensie in overeenstemming met minister van IenW en minister van JenV voor vervoersmiddelen krijgsmacht en van bondgenoten, eventueel op verzoek burgemeester	3b. art. 48 lid 1 en 2 Kernenergiewet	
4. bodem- en oeververontreiniging			4. waterbodem en oever maken deel uit van een oppervlaktewaterlichaam; een oppervlakte-waterlichaam is een waterstaatswerk, zie bijlage bij art. 1.1 Omgevingswet
4a. melding aan beheerder	4a. door degene die een activiteit verricht waardoor onmiddellijke dreiging van milieuschade ontstaat	4a. art. 17.12 lid 2 jo art. 17.9 lid 2 Wet milieubeheer	4a. art. 17.16 Wet milieubeheer definieert milieuschade o.a. als elke vorm van schade die een aanmerkelijke negatieve invloed heeft op de milieutoestand van de betrokken maritieme wateren en elke vorm van bodemverontreiniging die een aanmerkelijk risico inhoudt voor negatieve effecten op de menselijke gezondheid
4b. maatregelen			
4b.1. eigen maatregelen	4b.1. door degene die een activiteit verricht waardoor onmiddellijke dreiging van milieuschade ontstaat	4b.1 art. 1.7 Omgevingswet jo art. 1.3 Omgevingsbesluit; art. 17.12 lid 1 Wet milieubeheer	4b. op grond van art. 3.2a Aanvullingswet bodem Omgevingswet blijft de zorgplicht van art. 13 Wet bodembeheer (oud) gelden voor niet-historische verontreinigingen die als gevolg van een ongewoon voorval zijn ontstaan. Die

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			verontreinigingen worden dus niet op grond van de ongewone voorvallenregeling van afdeling 19.1 Omgevingswet gereguleerd, ook niet als zij pas na 1 januari 2024 zijn ontdekt
4b.2. maatregelen overheid			
4b.2a. aanwijzingen/bevelen	4b.2a. beheerder aan veroorzaker	4b.2a. art. 19.4 lid 1 en 2 Omgevingswet; art. 19.5 lid 1 Omgevingswet	idem
4b.2b. maatregelen door overheid zelf	4b.2b. beheerder; instructie gedeputeerde staten / commissaris van de Koning aan beheerder; instructie minister IenW aan gedeputeerde staten /beheerder	4b.2b. art. 19.15 lid 1 Omgevingswet en Samenwerkingsregeling Bestrijding Kustverontreiniging RWS-diensten SBKR; art. 19.16 lid 1 en 4 Omgevingswet	vormvrij noodrecht, geen KB vereist
4b.2c. toepassing algemene bevoegdheden beheerder, zie hierboven 2e			

5. visserij, maatregelen bij milieu-incident, zie hierboven 2e.8 en schema milieu

Rampenbestrijding offshore mijnbouwinstallaties, buisleidingen

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. informatie			buisleidingen <i>offshore</i> die niet vallen onder de Mijnbouwwet, vallen onder het algemene beheersregime van de minister van IenW, Rijkswaterstaat art. 30, 31 en 32 Richtlijn 2013/30/EU van het Europees Parlement en de Raad van 12 juni 2013 betreffende de veiligheid van offshore olie- en gasactiviteiten, <i>PbEU</i> 2013, L178/66
1a. melding	1a. melding door uitvoerder aan inspecteur-generaal der mijnen en KWC	1a. art. 3 lid 2 Mijnbouwbesluit; art. 82 lid 2 Mijnbouwbesluit; art. 87 lid 2 Mijnbouwbesluit; art. 88 lid 1 Mijnbouwbesluit; art. 100 lid 3 Mijnbouwbesluit	1a. inspecteur-generaal der mijnen staat aan het hoofd van het Staatstoezicht dat valt onder de minister EZK. Meldingsplichtig zijn lozingen waardoor nadelige gevolgen voor het milieu zijn ontstaan of dreigen te ontstaan, voorvallen op een mijnbouwwerk dan wel in de omgeving daarvan die een ernstig gevaar opleveren voor het milieu, de veiligheid van de scheepvaart of visserij en lekkage van een pijpleiding
1b. melding aan Onderzoeksraad voor Veiligheid	1b. exploitant buisleiding	1b. art. 9 lid 1 onder g Besluit Onderzoeksraad voor Veiligheid	
2. maatregelen			
2a. Eigen maatregelen	2a. uitvoerder, beheerder buisleiding	2a. art. 82 lid 1 Mijnbouwbesluit; art. 87 lid 1 Mijnbouwbesluit;	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		art. 100 lid 1 en 2 Mijnbouwbesluit	
2b. aanwijzingen overheid	2b. minister van EZK (voor deze inspecteur-generaal der mijnen)	2b. art. 88 lid 2 Mijnbouwbesluit; art. 90 Mijnbouwbesluit; art. 91 Mijnbouwbesluit	2b. ook van toepassing op mijnbouwinstallaties op land

Windmolenparken op zee

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. informatie melding door exploitant	1. aan inspecteur-generaal der mijnen en KWC	1.art. 3 lid 2 Mijnbouwbesluit; art. 87 lid 2 Mijnbouwbesluit; art. 88 lid 1 Mijnbouwbesluit	
2. maatregelen			
2a. eigen maatregelen	2a. exploitant, beheerder buisleiding	2a. art. 1.7 Omgevingswet	
2b. in geval van gevaar voor de veiligheid van personen een bevel geven tot het stil leggen van het windpark	2b. minister van lenW	2b. 4b.2a. art. 19.4 lid 2 Omgevingswet; art. 19.5 lid 1 Omgevingswet	2b. vormvrij noodrecht, geen KB vereist

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2c. toezicht	2c. staatstoezicht op de mijnen	2c. art. 126 Mijnbouwwet	

Verkeer

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
-----------	-----------	------------------	-------------

1. verkeersaanwijzingen

1a. verkeersaanwijzing algemeen	1a. nautisch verkeersleider (VTS operator) en andere personen die bevoegd kunnen zijn om verkeersinformatie of verkeersaanwijzingen te geven	1a. art. 9 lid 1 Scheepvaartverkeerswet; jo. art 5.1 Besluit opleidingen en bevoegdheden nautische beroepsbeoefenaren; art. 10 Besluit administratieve bepalingen scheepvaart	1a. ook buiten de territoriale zee kunnen verkeersmaatregelen worden getroffen, bijvoorbeeld voor uitvoering van verdragen of besluiten van volkenrechtelijke organisaties die betrekking hebben op de ordening van het scheepvaartverkeer voor de Nederlandse kust buiten de Nederlandse territoriale zee. Zie art. 21 Scheepvaart-verkeerswet en <i>Kamerstukken II 2002/03, 28 984, nr. 3, p. 26-27</i>
1b.verkeersaanwijzing in verband met terrorisme en milieu	1b. idem	1b. art. 3 lid 1 onder d en e Scheepvaartverkeerswet	
1c. vaarverbod, zie onder vervoersmiddelen 1a			

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1d. aanwijzing aan verkeersbegeleiding rijkswateren (intern)	1d. HID Rijkswaterstaat	1d. art. 10.22 Algemene wet bestuursrecht	1d-e. het betreft het geven van aanwijzingen binnen de eigen organisatie
1e. aanwijzing aan verkeersbegeleiding (extern)	1e. voorzitter bestuur waterschap, burgemeester	1e. idem	
1f. verbieden toegang tot gebied (in het algemeen)	1f. minister van IenW	1f. art. 2.40 Omgevingswet	1f. afgezien van veiligheidszones (zie 1g), hebben deze bepalingen geen betrekking op openbaar verkeer; maatregelen jegens openbaar verkeer moeten worden gebaseerd op de Scheepvaartverkeerswet, zie <i>Kamerstukken II</i> 2006/07, 30 818, nr. 3, p. 120-121, art. 6.6 w.o.
1g. verbieden toegang rondom installatie (veiligheidszone)	1g. minister van IenW	1g. art. 2.40 Omgevingswet	
1g.1. rondom mijnbouwinstallatie, zie hierboven, rampenbestrijding <i>offshore</i> mijnbouwinstallaties, buisleidingen, toelichting bij 2b			1g.1. dit is een preventieve maatregel
1g.2. rondom andere installatie	1g.2. minister van IenW	1g.2. art. 60 Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee, Montego-Bay 10 december 1982 (VN Zeerechtverdrag, UNCLOS), <i>Trb.</i> 1996, 272	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2. havens: gebruik en verkeer			
2a. inlichtingen door havenautoriteiten, kapiteins, bestuurders vervoersmiddelen te land	2a-c. minister van IenW (bij uitvoering militaire taak: minister van IenW en minister van Defensie gezamenlijk)	2a. art. 12 jo. art. 3 Havennoodwet	
2b. aanwijzingen gebruik havens		2b. art. 6 jo. art. 3 Havennoodwet	2b. in werking te stellen noodrecht, KB vereist
2c. regelen, beperken en verbieden van toegang tot, verkeer binnen en verlaten havens (zie ook onder rampen- en incidentenbestrijding Noordzee, 2e.4)	2c. minister van IenW	2c. art. 8 jo. art. 3 Havennoodwet	2c. in werking te stellen noodrecht, KB vereist overeenkomstig art. 3 Aanwijzingsbesluit noodwetgeving Verkeer en Waterstaat heeft de minister van IenW de rijkshavenmeesters van Amsterdam, Den Helder en Rotterdam, voor de territoriale zee (minus de aanloopgebieden) de directeur Kustwacht en voor overige havens de HID van RWS, aangewezen als rijksheer. Zij kunnen in buitengewone omstandigheden optreden namens de minister (bij mandaat)
2d. regelen, beperken en verbieden van toegang tot verkeer binnen en verlaten havens in verband met het niet voldoen aan beveiligingseisen voor schepen	2d. minister van IenW (mandaat aan burgemeesters of voorzitter veiligheidsregio van Rotterdam, Moerdijk, Harlingen, Vlissingen, Terneuzen en Borssele), na melding van Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)	2d. art. 1.2, 1.3, 2.4, 2.5 en 3.3 van voorschrift 9 van hoofdstuk XI-2, Speciale maatregelen ter verbetering van de beveiliging op zee, bijlage van het Internationaal verdrag voor de beveiliging van mensenlevens op zee, Londen 1 november 1974 (SOLAS), <i>Trb.</i> 1979, 128;	2d. onderdeel van handhaving van regels voor beveiliging van schepen, waaronder de controle op internationaal veiligheidscertificaat conform de <i>International Ship and Port Facility Security (ISPS) Code</i> , met dien verstande dat deze maatregelen alleen worden opgelegd wanneer er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat het schip een <u>onmiddellijke</u>

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		<p>art. 8 Verordening (EG) 725/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de verbetering van de beveiliging van schepen en havenfaciliteiten, <i>PbEU</i> 2004, L 129/6; art. 2 Havenbeveiligingswet; art. 18 Regeling havenstaatcontrole 2011; Mandaatbesluit burgemeesters havengemeenten ter uitvoering verordening (EG) nr. 725/2004 inzake havenbeveiliging; Besluit aanwijzing toezichthouders Havenbeveiligingswet</p>	<p>bedreiging vormt voor beveiliging of veiligheid van schepen of andere goederen, en er geen andere passende middelen zijn om die dreiging weg te nemen. Deze bevoegdheid geldt alleen voor het havengebied; niet voor de zee</p>
<p>3. afwijking, verruimde toepassing regels Scheepvaartverkeerswet</p>			<p>3. voor maatregelen inzake defensie (uitwendige veiligheid) en de krijgsmacht, zie schema defensie</p>
<p>3a. maatregelen in het belang van een ordelijk verloop van het scheepvaartverkeer</p>	<p>3a. minister van IenW</p>	<p>3a. art. 37a Scheepvaartverkeerswet</p>	<p>3a. in werking te stellen noodrecht, KB vereist</p> <p>in afwijking van hetgeen bij of krachtens de Scheepvaartverkeerswet is bepaald, kan de minister de maatregelen treffen die hij nodig acht in het belang van een ordelijk verloop van het scheepvaartverkeer</p>
<p>3b. geen toepassing van hetgeen krachtens art. 4 t/m 13 Scheepvaartverkeerswet voor schepen of andere vaartuigen, welke worden gebruikt voor de</p>	<p>3b. bij amvb</p>	<p>3b. art. 38 lid 3 Scheepvaartverkeerswet</p>	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
overheidsdiensten die in die maatregel zijn aangewezen			
4. aanwijzingen aan registerloodsen/corporaties	4. minister van IenW	4. art. 52 Loodsenwet	in werking te stellen noodrecht, KB vereist

Vervoer

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. vervoersovereenkomst	1. eenieder	1. algemeen overeenkomstenrecht	1. de Vervoersnoodwet is niet van toepassing op zeescheepvaart; in plaats daarvan geldt de hierna genoemde rijkswetgeving
2. maatregelen			2. de Rijkswet noodvoorzieningen scheepvaart kent vier groepen bevoegdheden, opklimmend in de mate van ingrijpendheid (2a-2d)
2a. beperkende maatregelen: aanwijzingen bestemming reis, aandoen of vermijden havens of wateren, vervoeren goederen en personen, opleggen vergunningplicht	2a. minister van IenW	2a. art. 4 en 5 Rijkswet noodvoorzieningen scheepvaart	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
2b. vervoerplicht, vordering van scheepsruimte	2b. minister van IenW	2b. art. 6 Rijkswet noodvoorzieningen scheepvaart	2b. een vervoerplicht is een vordering van een dienst: een 'opgelegd publiekrechtelijk contract'; daarmee kan degene aan wie de plicht wordt opgelegd zich beroepen op overmacht jegens contractpartners
2c. ordening van schepen in gebruik (overname exploitatie)	2c. minister van IenW	2c. art. 8 Rijkswet noodvoorzieningen scheepvaart	
2d. vordering van schepen in eigendom	2d. minister van IenW	2d. art. 16 Rijkswet noodvoorzieningen scheepvaart	
3. vaarplicht	3. minister van IenW aan zeelieden en gewezen zeelieden	3. art. 2a Vaarplichtwet art. 3 Rijkswet vaarplicht	3. in werking te stellen noodrecht, geen KB vereist
4. internationale sancties , zie schema buitenlandse zaken en vreemdelingen			

Vervoersmiddelen

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
-----------	-----------	------------------	-------------

1. vaarverbod

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1a. vaarverbod			1a. zie ook onder verkeer 1b (milieu) een verkeersmaatregel kan een vaarverbod inhouden voor een schip of voor de scheepvaart in het algemeen
	1a1. Inspectie Leefomgeving en Transport (Arbotoezicht op zeeschepen is overgedragen aan de ILT)	1a1. art. 7 lid 3 en art. 16 Schepenwet; Regeling veiligheid zeeschepen (zie ook hoofdstuk 6 voor buitenlandse schepen); art. 28 Arbeidsomstandighedenwet 1998 (voor Nederlandse schepen); art. 17 Binnenvaartwet (schip, ook een zeeschip, op de binnenwateren); art. 7 Wet havenstaatcontrole; art. 7 Wet buitenlandse schepen	een vaarverbod komt tot uiting in het intrekken van certificering, aanhouding van het schip of onderbreking van het gebruik van het schip
	1a2. burgemeester, voorzitter veiligheidsregio	1a2. art. 175 Gemeentewet; art. 39 Wet veiligheidsregio's	
1b. tijdelijke toestemming voor korte verplaatsing (waaronder het in een haven laten binnenlopen van een beschadigd schip)			
	1b1. Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT)	1b1. art. 7 lid 3 en art. 16 Schepenwet	
	1b2. burgemeester of voorzitter veiligheidsregio	1b2. art. 175 Gemeentewet; art. 39 Wet veiligheidsregio's	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1c. vaarverbod in verband met oorlogsgevaar	1c. minister van IenW	1c. art. 16 lid 4 Schepenwet	

Handhaving openbare orde (havens) en optreden bij ongeregelheden (op zee) en strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. eigen maatregelen kapitein	1. kapitein	1. art. 136a jo. 539a-539w Wetboek van Strafvordering	
2. havens			

2a. maatregelen door lokaal gezag en door politie ter handhaving openbare orde: politieoptreden/bevelen of noodbevelen die nodig zijn voor de handhaving van de openbare orde; idem geven van voorschriften (noodverordening)

2a. politie, burgemeester of voorzitter veiligheidsregio

2a. art. 3 Politiewet 2012; art. 172, 175 en 176 Gemeentewet; art. 39 Wet veiligheidsregio's

2a. een interventie jegens een beheerder vindt plaats door de minister van IenW. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio zou op grond van zijn noodbevelsbevoegdheid aan een beheerder zo nodig een opdracht kunnen geven; toepassing van het beginsel van subsidiariteit houdt echter in dat hij een verzoek tot interventie doet aan de minister van IenW. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
			<p>past dan dus in beginsel zijn bevoegdheden niet toe</p> <p>zie verder het schema openbare orde</p>
2b. verkeersmaatregel, zie onder verkeer			
2c. toepassing stelsel bewaken en beveiligen, zie schema Justitie en terrorisme			
2d. alerteringsniveau terrorismebestrijding in havens en op schepen, zie schema Justitie en terrorisme			
2e. veiligheidsrisicogebied, zie schema openbare orde			<p>2e. in het Besluit opsporing terroristische misdrijven is niet een haven aangewezen als veiligheidsrisicogebied. Zie het schema justitie en terrorisme, terrorismebestrijding onder 3 voor het verschil tussen drie soorten veiligheidsrisicogebieden</p>
2f. handhaving beveiligingsvoorschriften	2f. Inspectie Leefomgeving en Transport	2f. art. 17 Havenbeveiligingswet; Bijlage I voorschrift 9 Verordening (EG) 725/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de verbetering van de	

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
		beveiliging van schepen en havenfaciliteiten, <i>PbEU</i> 2004, L 129/6 zie ook 2c.2 onder verkeer	
2g. algemene en bijzondere aanwijzingen aan burgemeester, voorzitter veiligheidsregio in verband met uitvoeringstaken			
	2g.1. minister van IenW	2g.1. art. 5 Havenbeveiligingswet	
	2g.2. minister van JenV	2g.2. Besluit tijdelijke herindeling ministeriële taken in het geval van een terroristische dreiging met een urgent karakter jo art. 5 Havenbeveiligingswet	2g.2. zie voorwaarden genoemd in het besluit
3. binnen 1 kilometerzone			
3a. verkeersaanwijzing, zie onder verkeer			
3b. verbieden toegang (algemeen), zie onder verkeer			

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
3c. veiligheidszone <i>offshore</i> (mijnbouw)installaties, zie onder verkeer			
3d. maatregelen door lokaal gezag en door politie ter handhaving van de openbare orde, zie hierboven onder 2a			
3e. strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde	3e. politietaak Noordzee: coördinatie minister IenW Handhavingsplan minister JenV	3e. art. 10, 11 en 15 lid 1 Regeling organisatie Kustwacht	
4. buiten 1 kilometerzone			4. op zee is er geen sprake van openbare orde; vandaar de term ongeregeldheden. Er is evenmin gezag met openbare ordebevoegdheden. In plaats daarvan kunnen bestaande bevoegdheden van minister van IenW worden toegepast (of minister van EZK inzake <i>offshore</i> mijnbouwinstallaties)
4a. verkeersaanwijzing, zie onder verkeer			
4b. verbieden toegang (algemeen), zie onder verkeer			

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
4c. veiligheidszone <i>offshore</i> (mijnbouw)installaties, zie onder verkeer			
4d. strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde			4d. buiten territoriale zee alleen van toepassing op Nederlandse schepen en mijnbouwinstallaties, behoudens uitzonderingen (zie hieronder 4d1)
4d1. terrorismebestrijding		4d1. Verdrag tot bestrijding van wederrechtelijke gedragingen gericht tegen de veiligheid van de zeevaart, Rome 10 april 1988, <i>Trb.</i> 1993, 29	4d1. op grond van art. 6 lid 1 en 2 van het verdrag kan ook buiten de territoriale zee kan opgetreden worden indien: <ul style="list-style-type: none"> - tegen of aan boord van een schip dat onder de Nederlandse vlag vaart op het tijdstip waarop het strafbare feit wordt gepleegd; - of door een onderdaan van Nederland gepleegd wordt; - of als het feit wordt gepleegd door een staatloze die in die in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft; - of als tijdens het plegen van het feit een onderdaan van Nederland wordt vastgehouden, bedreigd, verwond of gedood; - of als het feit wordt gepleegd in een poging Nederland te dwingen tot het verrichten of het zich onthouden van een handeling.

verzekering c.a.

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. garantstelling		1. art. 1 Besluit Incidentbestrijdingsplan Noordzee	1. bijlage bij besluit: Incidentbestrijdingsplan Noordzee, editie 2021, p. 75 en beslisschema 3
1a. Noordzee: voor berging in verband met het vrijmaken van de aanlooproute en voor opruiming verontreiniging	1a. minister van IenW, voor deze Rijkswaterstaat, dienst Noordzee		
1b. internationale zeevaart	1b. minister van IenW in overeenstemming met minister van Financiën		
2. herverzekering Voor de staat met Nederlandse verzekeraars herverzekeringsovereenkomsten aangaan tegen het gevaar van molest en tegen gewone transportgevaren, zie schema financieel verkeer, verzekeringen onder 4			
3. afwijken van normale polissen , zie schema financieel verkeer			

Vordering algemeen

M.u.v. zeeschepen, zie onder vervoer

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. vordering eigendomsrecht en gebruiksrecht	1. alle ministers in overeenstemming met minister van EZK	1. art. 3a en 5 Vorderingswet	1. in werking te stellen noodrecht, KB vereist zie verder het schema schaarste algemeen

Rijksheren

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
1. aanwijzing en optreden rijksheren, vertegenwoordiging minister in regionaal beleidsteam; uitoefenen van noodbevoegdheden namens de minister		1. art. 27 Vervoersnoodwet (alleen binnenvaart) en Aanwijzingsbesluit noodwetgeving Infrastructuur en Milieu; art. 22 Havennoodwet en Aanwijzingsbesluit noodwetgeving Verkeer en Waterstaat; art. 10b Distributiewet; art. 16 Prijzennoodwet en Aanwijzingsbesluit economische noodwetgeving (toepassing Vorderingswet)	1. rijksheren zijn vertegenwoordigers van de minister in de regio. Aanwijzing vindt plaats in de preparatiefase de aanwijzing van rijksheren op grond van de Distributiewet heeft niet plaatsgevonden

1a. aanwijzing: regering, bij amvb

1b. optreden: krachtens algemeen mandaat of mandaat voor een

maatregel	instantie	wettelijke basis	toelichting
-----------	-----------	------------------	-------------

bepaald geval door de minister van IenW

BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustatius en Saba)

Voor de BES-eilanden geldt specifieke wetgeving. Zie bevoegdhedenschema Caribische zee en zeescheepvaart BES.

*) Inwerkingstelling bij Koninklijk Besluit (bijvoorbeeld op grond van art. 37 Scheepvaartverkeerswet, art. 2 Havennoodwet en art. 3 Vorderingswet), hetzij separaat, hetzij nadat de beperkte of algemene noodtoestand is afgekondigd (Coördinatiewet uitzonderingstoestanden), tenzij urgentie onverwijld inwerkingstelling noodzakelijk maakt (dan: op grond van ongeschreven recht).

De Rijkswet noodvoorzieningen scheepvaart kent - als uitzondering in het geheel van noodwetgeving - een spoedvoorziening in de procedure van inwerkingstelling: het treffen van maatregelen vooruitlopend op een KB (art. 3).

NB 1. Aangezien de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden (met aanpassingswetgeving) een nationale wet is, is de rijkswetgeving niet gemoderniseerd in 1997 (bij de algehele modernisering van noodwetgeving). Evenmin is de rijkswetgeving gemoderniseerd in 2005 (inhoudelijke modernisering noodwetgeving VenW en EZ). Modernisering vond plaats bij de Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen, *Stb.* 2010, 339.

NB 2. Zeehavens is een sector die valt onder alertering terrorismebestrijding (atb). De bijlage bij het Besluit van 14 december 2005 houdende tijdelijke herindeling van ministeriële taken in het geval van een terroristische dreiging met een urgent karakter (*Stb.* 2005, 662) kent een verwijzing naar scheepvaartwetgeving, zoals vermeld in dit schema onder handhaving openbare orde (havens), optreden bij ongeregelde heden (op zee) en strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde.